

Miljöberättelse för Laxå kommun, Laxåhem och Laxå kommunfastigheter 2020

Laxå kommun har varit miljödiplomerade sedan 2012 och var Sveriges första kommun att leva upp till kraven enligt svensk miljöbas kravstandard. Ett flertal miljöutredningar har gjorts under åren och alla visar på samma betydande miljöaspekt: kommunens klimatpåverkan. Det fastslås även att kommunens indirekta miljöpåverkan är minst lika viktig, om inte viktigare, än den direkta miljöpåverkan. Miljödiplomeringsarbetet har av den anledningen i inledningskedet varit inriktat på klimatmålet. Fram t.o.m. 2013 utgick miljödiplomeringen i Laxå från detta enda miljömål och då framförallt utifrån borgmästaravtalet vilket innebar att kommunen skulle minska sina utsläpp av växthusgaser med 25 % till 2020. Efter detta så har arbetet utökats och riktas nu mot 14 av de 16 nationella miljömålen. Fr.o.m. 2019 arbetar kommunen efter det nya målet att minska sina utsläpp av växthusgaser med 37 % till 2027. Sedan 2019 ingår även de kommunala bostadsbolagen Laxåhem och Laxå kommunfastigheter i miljödiplomeringsarbetet.

Som övergripande mål anges att Laxå kommun ska minska klimatpåverkan med 37 % till år 2027. Jämförelsetal är 2009 då miljödiplomeringsarbetet påbörjades i kommunen. År 2009 var kommunens totala utsläpp 51 303 ton CO₂/år och 2018 var utsläppen 41 941 ton CO₂/år enligt beräkningar hämtade från den nationella emissionsdatabasen. På dessa nio år har koldioxidutsläppen minskat med ca 18 %, sett till kommunen som helhet.

Kommunen är en av 90 kommuner och regioner i Sverige som antagits i svenska FN-förbundet och SKR:s gemensamma projekt Glokala Sverige. Inom ramarna för detta projekt så kommer Laxå kommun få ta del av lokala utbildningsinsatser, föreläsningar, workshops och diskussioner för att underlätta implementerandet av Agenda 2030. Diskussionen i kommunen under 2020 var att få in Agenda 2030 i befintliga planer, och arbetet med det fortsätter under 2021.

Laxå kommun är Sveriges första ekoturismkommun och satsar därmed stort på att locka besökare till de besöksmål området har att erbjuda. Bland annat lobbar utvecklingsenheten för kollektivtrafik mellan Laxå tågstation och Tiveden. Utöver det arbetar utvecklingsenheten långsiktigt med att påverka möjligheten till att anlägga en station med laddningsstolpar vid E20 och fler cykelvägar. De har också gjort en LONA-ansökan under 2020 för att gynna pollinerare och öka den biologiska mångfalden.

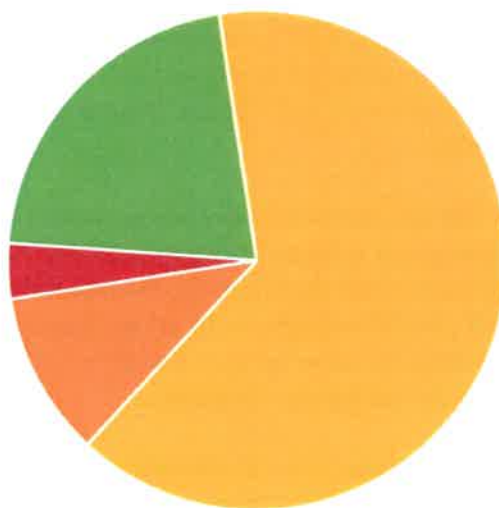
Andra naturvårdsprojekt kopplade till LONA/LOVA-bidrag som pågår i kommunen är:

- Hammarsjön: Hammarsjön ligger i ett mycket variationsrikt landskap med höga biologiska och kulturella värden. Syftet med detta projekt är att återskapa den naturliga meandringen för att öka vattnets uppehålls vilket gynnar grundvattenbildningen och minskar utsläpp av närsalter. Även den biologiska

mångfalden ökar och motståndskraften mot klimatförändringar. Projektet ska även leda till att skapa möjligheter att sänka vattennivån vid fåglarnas häckningstid för att skapa möjlighet till hävd med bete och slåtter.

- Invasiva arter: Kartlägga utbredningen av invasiva främmande arter där förekomsten redovisas på kartor. Syftet med projektet är att få en uppfattning om invasiva arters utbredning och fungera som ett underlag för åtgärder antingen för att utrota en lokal förekomst eller förhindra spridningen, fokuserat mot känsliga lokaler.
- Midsommarberget: Midsommarberget är ett kommunalt naturreservat under bildande. Det ligger centralt i Laxås tätort och består av gles äldre tallskog, och har historiskt fungerat som festplats, med scen och dansbana. Syftet är att bevara den biologiska mångfalden och dess värdefulla naturmiljöer, samt att ytterligare höja områdets naturvärden. Syftet är också att säkerställa ett centralt och tillgängligt grönområde för rekreation, lek och undervisning.
- Åtgärdsprogram vattenförekomster: Åtgärdsprogram för vattenförekomster i bland annat Laxå kommun håller på att tas fram med målsättning att nå god status för miljö kvalitetsnormer i kommunens vattenförekomster. Samtliga vattenförekomster i Laxå kommun skall uppnå god ekologisk status innan 2021 eller 2027 i de fall status för miljö kvalitetsnormer inte klassats som god (statusen får inte försämrats för de med god status). Programmet fungerar som en handlingsplan för hur målet ska nås med åtgärder som tillsyn, fysisk planering, VA-plan, dagvattenplan och vattenskyddsområden.

■ God ekologisk status ■ Måttlig ekologisk status
 ■ Otillfredställd ekologisk status ■ Dålig ekologisk status

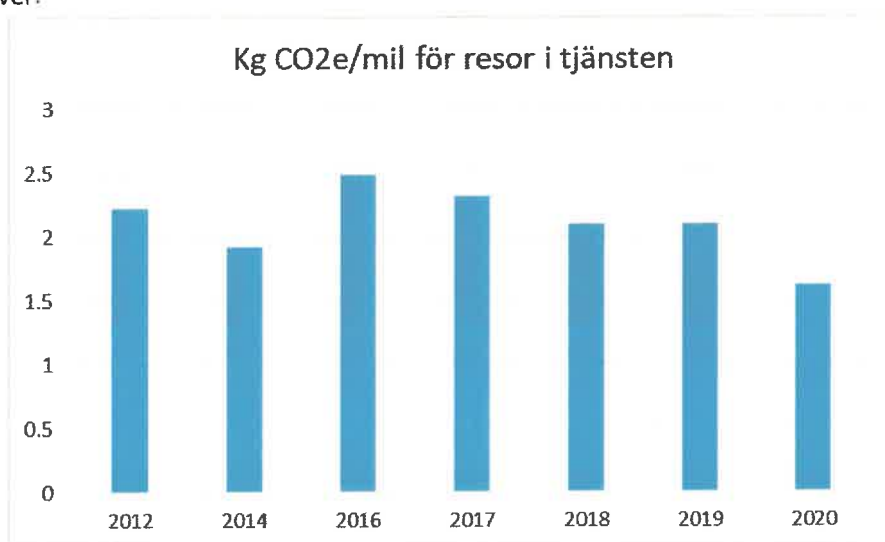

Ekologisk statusklassning på Laxås 28 vattenförekomster

Hittills har 2000 ha kring nationalparken blivit hyggesfri zon genom ett samarbete mellan kommunen och skogsägaren Sveaskog. Det innebär att skogen inte kalhuggs vid en slutavverkning och det ger en stor minskning av utsläpp av växthusgaser. Kommunen arbetar vidare med att ett ännu större område ska bli hyggesfritt.

El-och värmeförbrukningen är sedan några år tillbaka till 99 % förnyelsebar. Flertalet av kommunens verksamheter är kopplade till fjärrvärmenätet som produceras av Laxå värme. Värmen produceras i huvudsak med bibränsle (under 1 % är fossilt bränsle). Ett gemensamt elavtal är tecknat för alla kommunens verksamheter och består till 100 % av förnyelsebar el.

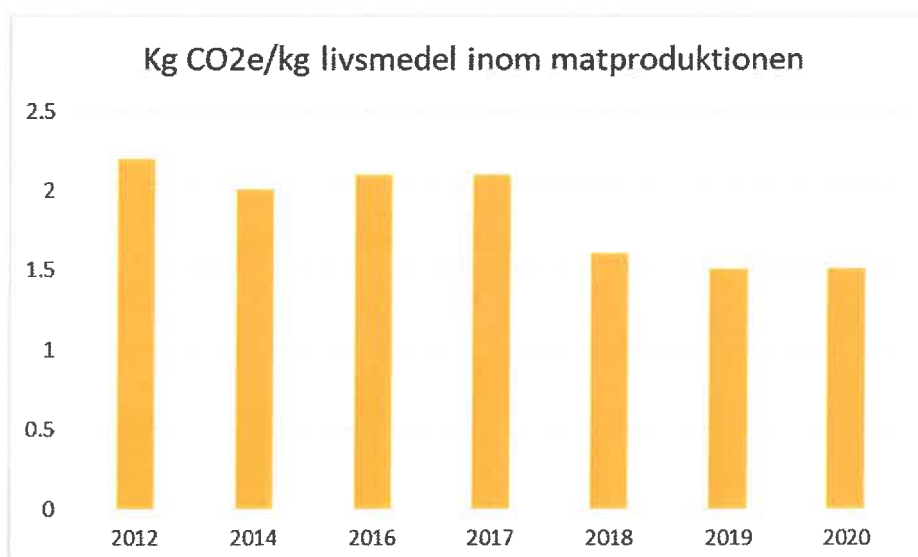
Under 2018 så ersattes stora delar av fordonsflottan i kommunen ut mot leasade el- eller hybridbilar. Detta har medfört att kommunens utsläpp av koldioxid från bilresor har minskat ner till 1,61 kg CO₂/mil år 2020. Arbetet med att byta ut till fler leasade el- eller hybridbilar samt utöka cykelflottan fortsätter kontinuerligt och koldioxidutsläppen förväntas minska mer framöver.

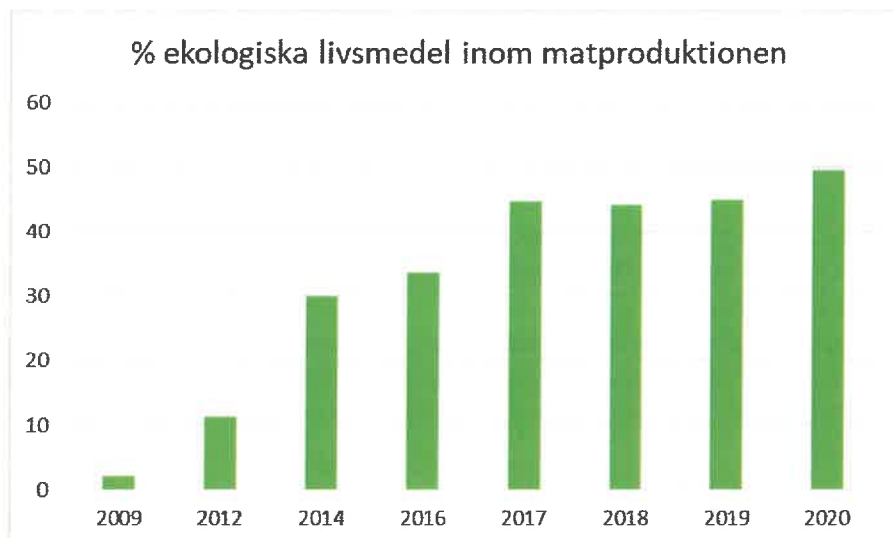
Det har gjorts ett stort miljöarbete ute i kommunens verksamheter och fastighetsbolag under 2020. Här följer några goda exempel.

Mat har stor miljöpåverkan och därför arbetar måltidsverksamheten ständigt med att minska klimatpåverkan från de måltider som serveras i kommunens regi. En av åtgärderna som görs i flera led är att minska koldioxidekvivalenten per kg inköpt livsmedel (CO₂e/kg livsmedel). Detta arbete sker redan vid upphandling av livsmedel och fortsätter sedan vid menyplanering, receptframtagning, inköp, tillagning och servering. Störst effekt får man genom att öka andelen vegetabilier och minska på mängden kött. Skolornas matsedel klimatanpassas i samråd med eleverna och de vegetariska rätterna som tillagas anpassas

efter det eleverna tycker om. Eleverna har bl. a. fått prova att göra egna menyer och några av dessa har också serverats i kommunens alla skolor. I Finnerödjas skola har man i samarbete med Örebro Universitet arbetat med projektet Mat i lärande. Där har elever bl. a. fått vara med i köket och tillagat vegetarisk mat som man sedan bjudit sina klasskompisar smakprov på innan lunchen. På meny och i serveringarna i Laxås skolor står alltid det vegetariska alternativet först av de två rätterna som serveras. Det finns också smakskeidar så att man kan smaka maten redan vid serveringen. Sammantaget har det lett till att fler elever väljer det vegetariska alternativet. Det märks att arbetet gett resultat då koldioxidkvivalenten sjunkit ner till 1,5 kg CO₂e/kg livsmedel 2020.

Arbetet med att minska matsvinnet sker ute i alla verksamheterna och under året har matsvinnet mätts på alla skolor och diskuterats i skolornas Måltidsforum. Måltidsenheten arbetar ständigt med matsvinn genom att ha daglig kontakt och återkoppling med de verksamheter dit mat skickas, som förskolor och avdelningar inom särskilda boenden. I Finnerödja skola använder man sig av måltiderna i olika ämnen, bl. a. matte, vilket gör att barnen får göra räkneuppgifter kring mängden mat som hamnar i sophinken. Vid upphandling är målet att få in så mycket svenska produkter som möjligt i avtalet. Bl. a. serveras enbart svensk råvara när rent kött står på menyn. Ägg köps lokalt och antalet livsmedelstransporter till Laxås verksamheter har minskat från 11 till 5 leveransadresser under de senaste åren. Något som också är väldigt positivt är att andel ekologiska livsmedel har ökat inom kommunens verksamheter till 49,6 % år 2020!

Inom skola och förskola sker en stor utbildningsinsats inom de olika miljöområdena anpassade efter barnens ålder. Bland annat är fokusområdena: hållbar utveckling, sjöar och vattendrag, ekologi, Sveriges skogar, hållbart jordbruk, samt Sveriges växter och djur. Utöver det arbetar skola och förskola också aktivt med att utbilda barnen inom källsortering, återvinningsmaterialens kretslopp och nedskräpning (skräpplockardagarna) och ett ständigt arbete med att minska matsvinnet pågår också. Som tidigare nämnts arbetar Finnerödja skola med att minska matsvinnet genom projektet Mat i lärande.

Skolorna och förskolorna arbetar utifrån en beslutad plan om giftfri skola och förskola, med att minska gifter i verksamheten. Bland annat genom att fasa ut plast och inhandla giftfria produkter.

Samtliga förskolor arbetar sedan hösten 2020 med Grön Flagg. Andra aktiviteter som sker på förskolorna är pyssel med återvinningsmaterial, odling av ätbara växter och återkommande skogsbesök med barnen.

På kommunhuset har digitaliseringen uppmärksamats stort under 2020 p.g.a. covid-19, med digitala möten och utbildningar. Ekonomienheten har arbetat med att öka andelen digitala fakturor, både de som skickas från kommunen och de som kommer in till kommunen. De digitala inkommande fakturorna har ökat från 37 % 2017 till 81 % 2020. De har digitala pärmar istället för vanliga pärmar och har digitaliserat dagrapporter. Framöver kommer ett arbete med att erbjuda e-tjänster att ta fart.

Inom Lokal- och miljöservice fortsätter användningen av kemikalier att minska. Kemikalierna har ersatts av mikrofibertrasor och -moppar, dammvippor och ultrarent (avjoniserat) vatten samt toucanvatten (desinfektionsmedel). För att underlätta för övriga verksamheter, minska

transporter och minska risk för felköp av kemikalier har Lokal- och miljöservice utökat sin verksamhet och sköter numera beställning och leverans av alla kemikalier till samtliga verksamheter. Verksamheter beställer direkt från Lokal- och miljöservice, vilket säkerställer att rätt kemikalier används. Lokal- och miljöservice arbetar också ständigt med att introducera andra verksamheter inom kommunen att använda kemikaliefri städning, såsom inom äldreomsorgen.

Integrations- och arbetsmarknadsenheten arbetar kontinuerligt med att utbilda nyanlända inom källsortering. De tvättar också kommunens kläder med kemikaliefria metoder, med avjoniserat vatten.

Allaktivitetshuset har fasat ut batterier och använder istället laddningsbara handkontroller. Biblioteket har tagit in en ny tidning under året, Miljömagasinet, och påbörjat ett samarbete med Naturskyddsföreningen där bl.a. en frö- och plantbytdag har hållits. Det var väldigt uppskattat.

Laxåhem och Laxå kommunfastigheter har under 2020 ersatt sin diesel med biodiesel (HVO), vilket har minskat växthusgasutsläppen från deras drivmedel med 46 %. I Hasselfors har de bytt ut den fossila spetskällan till el. De köper sin fastighetsel av Ellevio och har aktivt valt att endast köpa el som är producerad av solel. De har även arbetat med att driftoptimera sina fastigheter för att minska energiförbrukningen. En annan åtgärd för att minska på energiförbrukningen är att de har bytt till LED-belysning med närvarostyrning. De arbetar med att minska elförbrukningen hos sina kunder genom incitamentet att kunden själv betalar för hushålls- och uppvärmningsele. Detsamma gäller för avfallsabonnemanget, vilket uppmärksammar till ökad källsortering för att minska mängden hushållssopor.

På grund av pandemin (covid -19) har distansarbete ökat där det är möjligt. Det ger minskade resor till och från jobbet. Samtidigt har uppmaningen varit att inte åka kollektivt, vilket kan ha ökat bilresorna till viss del. Utbildningar har erbjudits digitalt, och externa och interna möten har skett digitalt, vilket också har minskat resandet. Förhoppningen och viljan är att fortsätta med digitala möten och utbildningar även framöver, samt att underlätta för fortsatt distansarbete.

Sammanställning av nyckeltal

Sammanställning av nyckeltal		År	År	År	År	År	År	År
Laxå kommuns verksamheter		2012	2014	2016	2017	2018	2019	2020
Antal anställda		413	410	467	405	417	442	463
Miljöaspekt	Indikatorer/ nyckeltal							
Resor i tjänsten	Resor i kollektivtrafiken/invånare		65			16	8	
	CO ₂ vinst för tågresor				116	93	44,5	10,4
	Kg CO ₂ e/mil för resor i tjänsten	2,22	1,92	2,48	2,32	2,09	2,09	1,61
Energi- och värmeförbrukning	% förnybar energi i kommunens lokaler		93			99	99	99
Matproduktion	% ekologiska livsmedel	11,2	30	33,6	44,7	44,2	45,0	49,6
	Kg CO ₂ e/kg livsmedel för matproduktionen	2,2	2,0	2,1	2,1	1,6	1,5	1,5
Andel gröntflagg	% gröntflagg i förskolor				20	20	80	100

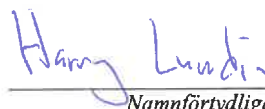
Utvärderad och godkänd
av miljöansvarig:

Datum:

2021-03-23

Namnteckning

Namnförtydligande

